herpy

SALAMANDERE

Japanese Fire-bellied Newt

Cynops pyrrhogaster

Cynops pyrrhogaster er en middels stor vannsalamander på 9-13 cm fra Japan med buet, brun til svart rygg og en rød til oransje buk med et broket mønster av svarte flekker og streker. Den er hardfør og langlivet og tåler varmere vann enn de fleste salamandere, men trives best kjølig. De nyforvandlede ungene lever på land i opptil flere år, og det er den vanskeligste delen av oppdrettet.

Familie: Salamandridae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**9-13 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**20-30 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Semiakvatisk**
Biotop	**Våtmark og temperert skog og eng**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**75 × 35 × 35 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**15-21 °C**
Temperatur, natt	**12-18 °C**
Luftfuktighet	**70-90 %**
Vann	**Akvaterrarium** dybde 20-30 cm
Vanntemperatur	**15-21 °C**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter og mark/snegler**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Larver i vann**
Egglegging	**I vann**
Kjønnsmoden	**12-36 mnd.**
Egg per sesong	**100-400**
Klekking	**18-25 dager**
Larvetid	**90-180 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Små vanndyr (dafnier, mygglarver)**
Yngelpleie	**Ingen**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Nær truet (NT)**

Om arten

Cynops pyrrhogaster er en middels stor vannsalamander på 9-13 cm; enkelte dyr blir opptil 15 cm. Hannene er 8-10 cm, hunnene 10-12 cm. Arten er langlivet: i fangenskap blir den typisk 20-30 år, og enkelte dyr har blitt langt eldre. Ryggen er sjokoladebrun til svart, noen ganger med røde flekker langs ryggkantene, og ryggen er buet. Huden er ru og kornet, ørekjertlene bak hodet er tydelige, og halen er forholdsvis spiss. Buksiden er rød, oransje eller noe midt imellom, med variable svarte markeringer i form av flekker, blokker, bølgete streker eller nettmønstre. I yngletiden får hannene glattere hud, en blålig eller lilla glans langs halen og ofte en tynn halespiss. Hannene har dessuten en oppsvulmet kloakkregion.

Arten er delt i flere lokale raser med ulik farge og kroppsform, blant andre Sasayama, Atsumi, Hiroshima, Kanto og Tohoku. Noen er genetisk atskilt og kan på sikt bli delt i flere arter. Uten kjent fangststed er det nesten umulig å avgjøre hvilken rase et dyr tilhører. Rasene varierer i størrelse (Tohoku-rasen er størst) og i hvor mye tid de tilbringer i vann.

Arten forveksles ofte med *Cynops orientalis*, som ofte selges som den. *C. orientalis* er mindre, har glatt hud, flat rygg og en rund halespiss.

Ville dyr inneholder store mengder tetrodotoksin, en nervegift som skal holde fugler og pattedyr unna. Giften stammer nesten helt fra fôret, og dyr som er oppdrettet fra egg i fangenskap, inneholder ingen målbar gift. Giften er bare farlig hvis den svelges; ved hudkontakt kan den irritere slimhinner. Vask hendene før og etter kontakt med dyr og vann, og ikke ta på øyne og munn.

Utbredelse og leveområde

Cynops pyrrhogaster er hjemmehørende i Japan og finnes på øyene Honshu, Shikoku og Kyushu. Den er utbredt nesten overalt i landet, og de enkelte rasene har hvert sitt område: Tohoku i det nordlige Honshu, Kanto på Tokyoslettet, Atsumi på Atsumihalvøya, Sasayama i det østlige Chugoku-området og Hiroshima på Kyushu, Shikoku og i Chugoku.

> **Naturlig utbredelse:** Japan.

LEVEOMRÅDE

C. pyrrhogaster lever i stillestående og langsomt strømmende, klart ferskvann: dammer, grøfter, rismarker, vannhull, små innsjøer og rolige kulper i bekker og elver. Raskt strømmende vann unngås. Bestandene lever i et bredt temperaturområde, og dyrene velger helst kjølig vann.

Noen bestander er nesten rent akvatiske, mens andre tilbringer mesteparten av året på land og bare går i vann for å yngle. Arten yngler om våren frem til begynnelsen av juni, mest i april. Om vinteren graver dyrene seg ned i nedbrytende plantemateriale for å unngå frost og isdekket vann. De unge lever på land i ett til tre år før de vender tilbake til vannet som kjønnsmodne dyr.

Stell

TERRARIET

Et par trenger et akvarium på minst 75 liter, for eksempel 75 × 35 × 35 cm. Flere dyr krever mer plass; til en gruppe på fem voksne passer omtrent 90 × 45 × 60 cm. Langt og lavt er bedre enn høyt, fordi dyrene utnytter bunnflaten. Akvariet må ha et tett, sikkert lokk, for salamandere slipper ut gjennom små åpninger.

Arten er aktiv, men langsom, og vil gjerne ha tett beplantning med planter som trives kjølig, for eksempel javamose, hornblad, anubias og Riccia. Tilfør røtter eller kunstig dekorasjon som skjul. Unngå løse steiner, som kan velte og klemme dyrene. Bruk bar bunn eller fin sand. Grus som dyrene kan få i munnen, kan sette seg fast i tarmen, og det er nesten alltid dødelig.

Et landområde er nødvendig, selv om arten kan holdes i vann hele året. Et stykke flytende kork, en beplantet landdel eller et stykke rent flamingo gir dyrene mulighet til å komme opp. Har landdelen et lag fuktig underlag, kan dyrene også grave seg ned og hvile.

TEMPERATUR

Vannet skal helst være 15-21 °C. Arten tåler varmere vann enn de fleste salamandere, men høy temperatur stresser dyrene og gjør dem mer mottakelige for infeksjoner. Hold vannet under 23 °C, også om sommeren; fra omtrent 24 °C kan varmen raskt bli farlig. Sett akvariet i det kaldeste rommet, for eksempel i kjelleren, og kjøl om nødvendig vannet.

Om vinteren senkes temperaturen med 5-8 °C. Det er ikke nødvendig for å holde dyrene i live, og arten formerer seg også uten en kald vinter, men en kjølig vinter fremmer formeringslysten tydelig og anbefales. Om natten kan vannet gjerne falle til 12-18 °C.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Arten lever i og ved vann, så luftfuktigheten over vannet er ikke kritisk og er ikke målt for arten. Under et tett lokk er den høy, omtrent 70-90 %. Landområdet må være fuktig, slik at dyr som går på land, ikke tørker ut. Mose eller fuktig bark gir skjul og fuktighet. Sprøyting er ikke nødvendig.

VANN OG VANNKVALITET

Vannstanden er minst 1,5 ganger lengden av det største dyret, i praksis 20-30 cm, og i større akvarier mer. Dyrene kan holdes i vann hele året når de har et landområde. Vannet må være rent, behandlet mot klor og 15-21 °C varmt.

Bruk et filter som ikke gir sterk strøm, fordi arten svømmer dårlig i raskt vann. Svampfiltre med luftpumpe egner seg godt. Unngå hengefiltre på kanten av akvariet, for åpningen er nesten umulig å sikre mot rømning. Skift omtrent 25 % av vannet ukentlig, og fjern uspist fôr.

LYS OG UVB

Arten er overveiende nattaktiv og krever ikke spesielt lys. Levende planter krever vanlig akvarielys. UVB er ikke nødvendig, men kan gis som tillegg så lenge det er skjul og dypt, kjølig vann der dyrene kan trekke seg bort fra lyset. Lysperioden følger årstiden, med kortere dager om vinteren.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Voksne dyr er enkle å fôre og tar mange slags fôr. Kosten bygger på hakkede meitemark, sortorm, hvitorm, opptinte røde mygglarver og artemia. De spiser også de fleste fôrinsekter. Magre strimler av oksehjerte kan gis i mindre mengder, og det finnes tørrfôr til salamandere som noen dyr tar. Melorm bør unngås, fordi skallet er vanskelig å fordøye; nyskiftede larver og pupper er i orden. Fôrfisk gir risiko for parasitter og infeksjoner og anbefales ikke.

Voksne dyr fôres tre ganger i uken. Gi bare så mye som dyrene spiser på omtrent 10 minutter, og fjern resten. Variasjon er viktig. Karotenoider i fôret, for eksempel krepsdyr, bevarer den røde fargen på buken. Hvitorm gir ingen farge, og røde mygglarver bare litt. Oppdrettede dyr uten karotenoider i fôret kan få gul buk.

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er langsom og rolig og kan holdes i par eller grupper når det er plass og mange skjul. Dyrene er aktive om kvelden og natten. Under fôring kan de snappe etter hverandre, så gi fôr flere steder. Små dyr kan bli spist av større. Hold ikke arten sammen med andre amfibier, for mange av dem skiller ut stoffer fra huden som er skadelige i et lukket akvarium.

Dyrene bør helst ikke håndteres. Huden er sart. Hold alltid et tett lokk på, for både voksne og unger klatrer godt.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene kjennes på en oppsvulmet kloakkregion, og i yngletiden får de glattere hud og blålig eller lilla glans på halen. Hunnene er større. Dyrene blir kjønnsmodne etter 1-3 år, når de unge har tilbrakt tiden på land og har vendt tilbake til vannet.

PARRING

Arten yngler om våren. En vinter med 5-8 °C kjøligere vann fremmer paringsatferden, men er ikke nødvendig, og mange dyr yngler også ved romtemperatur hele året. Hannene jager hunnene, blokkerer veien deres, dytter til dem og vifter med halen slik at duftstoffer føres mot hunnen. Hos noen raser legger hannen et bakbein over nakken til hunnen under frieriet, og hos andre dytter eller biter hunnen hannen. Hunnen tar opp hannens sædpakke.

EGG OG LARVER

Hunnen legger 100-400 egg i løpet av sesongen, opptil 40 om gangen. Eggene legges enkeltvis og brettes inn mellom bladene på vannplanter. De klekkes etter omtrent 20 dager, avhengig av temperaturen.

Larvene oppdrettes best adskilt fra de voksne, som ellers spiser egg og larver. De har ytre gjeller og trenger levende fôr flere ganger om dagen: nyklekte artemia, dafnier og infusorier, senere mygglarver, små meitemarker og hvitorm.

METAMORFOSE

Larvene forvandles etter 3-6 måneder, avhengig av temperatur og fôr. Gjellene og finnekanten forsvinner, larven slutter å spise i en periode, og den unge salamanderen forlater vannet. Ved forvandlingen er ungene 25-45 mm lange, og de har ofte en gul til rødlig ryggstripe. Fra nå av skal de ha landlevende føde: spretthaler, hvitorm, bananfluer, små meitemarker og andre bittesmå dyr. Fôr daglig i begynnelsen, og minsk det gradvis.

Nyforvandlede dyr er vannsky og kan drukne selv i svært grunt vann. Gi dem derfor land og en lav skål med vann, ikke dypere enn at de kan vasse i den.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

OPPDRETT AV UNGER

De små salamanderne er landlevende i 1-3 år. Det er to gode måter å fø dem opp på. Enkelt og lett å følge: et lite terrarium med fuktig kjøkkenpapir, en lav vannskål og skjul av korkbark, døde blader eller skår av leirpotter. Skift papiret ofte, og se hvor mye hvert dyr spiser. Mer naturlig: bunn av kokosfiber og jord med mose og bladstrø, som du kan sette spretthaler og skrukketroll i. Her er det vanskeligere å følge det enkelte dyret, og det er risiko for mugg.

Egnet fôr er spretthaler, hvitorm, bananfluer, bitte små sirisser, små meitemark og opptinte røde mygglarver gitt med pinsett. Små meitemark er det beste vekstfôret. Pudr sirisser med vitamin- og mineralpulver ved hver fôring, og ikke gi for mange om gangen, for de kan bite og stresse ungene. Bananfluer pudres annenhver eller hver tredje gang. Bananfluer slipper lett ut, så bruk et tett lokk med et stykke stoff under. De unge klatrer godt, og hvis de klatrer hele tiden, er det et tegn på at noe er galt: for vått, for tørt, mangel på skjul eller fôr.

Omtrent ett år etter forvandlingen er de fleste klare til å gå i vannet, hvis de venner seg gradvis til grunt vann med mange planter. Noen dyr vokser raskere enn andre; sorter dem etter størrelse, slik at de største ikke spiser de minste. Rikelig fôring forkorter den landlevende fasen.

Helse og vanlige feil

Arten er hardfør, men bare når temperatur og vannkvalitet er i orden. De vanligste problemene er:

- For høy temperatur. Det gir stress, svekket immunforsvar og sykdom og kan bli dødelig, særlig over 23-24 °C.
- Dårlig vannkvalitet. Uspist fôr og planterester gir sopp- og bakterieinfeksjoner på huden.
- Tarmstopp etter inntak av grus. Bruk bar bunn eller fin sand.
- Drukning av nyforvandlede unger som er vannsky.
- Parasitter og infeksjoner fra fôrfisk.

Arten kan, som asiatiske salamandere generelt, bære Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), en soppsykdom som er dødelig for mange salamandere, uten selv å vise tegn. Sett nye dyr i karantene i flere uker, bruk eget redskap til hvert akvarium, og vask hendene mellom akvarier. Slipp aldri ut dyr eller vann i naturen. Oppsøk dyrlege med kunnskap om amfibier hvis dyr blir avmagret, får sår eller hvite belegg, hovner opp eller har uvanlig atferd.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.